

Södertörn University

This is an accepted version of a paper published in *Det mångspråkiga biblioteket : en nödvändig utopi*. This paper has been peer-reviewed but does not include the final publisher proof-corrections or pagination.

Citation for the published paper:

Journ, Ika (2012). Laptop på turkisk matta : det interkulturella folkbibliotekets roll i Borkyrka. In: Atlestam, Ingrid & Myhre, Randi (eds.) *Det mångspråkiga biblioteket : en nödvändig utopi*. Lund: Btj förlag. p. 226-241.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:sh:diva-16929>

DiVA 

<http://sh.diva-portal.org>

Laptop på turkisk matta –

det interkulturella folkbibliotekets roll i Botkyrka

.../ minnet av de nämnda böckerna växte sig så starkt och manande att Fanny omöjligt kunde låta bli att försöka skaffa böcker igen. I föräldrahemmet fanns inga .../ och hon hittade vägen till ett lånebibliotek. Hon blev medlem – häpen över att alls vara något i eget namn, på alla sätt häpen över sig själv; över att vara en som lånade hem, valde ut böcker! Och att när hon valde ha en annan människas utveckling i åtanke!¹

Tillbakadragen på gränsen till kuvad står Fanny Price med rötter i arbetarklassen i stark kontrast till Jane Austens mer slagkraftiga och självmedvetna kvinnor som stolta Elizabeth Bennet eller förmögna, charmerande och företagsamma Emma som självsvåldigt lägger andra människors öden i egna händer. Fanny är hänvisad åt släktingars välgörenhet och skuffas undan i ett kallt rum på vinden. När hon tecknar ett medlemskap i lånebiblioteket vinner hon självaktning i det hon inser att hon har makten över sin väg till bildning. Fanny tar på sig rollen som sin egen kunskapare och inser vilka möjligheter lånebiblioteket har för hennes bildningsgång och för att hon ska kunna bygga upp en egen databas av kunskaper. I bibliotekets utbud kan hon söka, granska, värdera och förädla information till egen kunskap. Fanny Price gör milt uppror mot en klassisk mentors-roll spelad av kusinen Edmund och i detta pygmaliosscenario är han bärare av auktoriserad kunskap vilken han myndigt lär ut till den lydiga Fanny. Kunskapsöverföringen är passiv i den meningen att Edmund värderar vilken kunskap han anser att Fanny bör ha. Bibliotekskortet fungerar som en sorts myndighetsförklaring och gör Fanny delaktig i sin egen förkovran.

Den IKT-baserade formen av informationsinhämtning och kunskapsförädling som går att skönja i Fannys utveckling från mottagare av information till student är självklar i dagens moderna informationssamhälle där katederundervisning alltmer ersatts av en mer processinriktad pedagogik.² Informationen flödar ymnigt ur olika kanaler och filtreras inte enbart genom en pedagogs, mentors, lärares eller för den delen bibliotekaries värderingsprinciper utan gör medborgaren/studenten ansvarig för att sortera, värdera och utveckla ett självständigt kritiskt tänkande.³

Botkyrka är en av Sveriges yngsta mest interkulturella kommuner där medborgarna representerar ett hundratal olika språkområden. Biblioteken är en av Botkyrka kommuns mest välbesökta kulturinstitutioner och en stor andel av besökarna utgörs av barn och studerande på olika nivåer. Många medborgare har nyligen anlänt till Sverige ensamma eller tillsammans med familj och står inför utmaningen att lära ett nytt språk. För dem innebär folkbiblioteket en väg in i språk och samhälle. Till bibliotekens främsta uppgifter och utmaningar hör att spegla lokalsamhället och bemöta de behov av verktyg och handledning medborgarna behöver för att bilda sig, utveckla språk och eget skapande.

Bredvid salongen låg ett litet frukostrum, där slank jag in. Där fanns en bokhylla, och jag plockade genast ut en bok, efter att ha försäkrat mig om att det var en som det fanns bilder i. Jag klättrade upp i fönstersmygen, drog upp fötterna och satte mig med korslagda ben som en turk, och när jag dragit för den röda moarégardinen nästan helt var jag dubbelt avskärmd från omvärlden.⁴

Föräldralösa Jane Eyre som är inackorderad hos elaka släktingar drar sig undan sina plågoandar i frizonen som familjens privata bibliotek erbjuder henne och där kan hon med litteraturens och fantasins hjälp resa till okända länder. Idag samlas människor, erfarenheter och språk från hela världen i det offentliga biblioteksrummet. Från Jane Eyres fönstersmyg där läsningen är i högsta grad privat och avskild och dessutom fungerar som en reträttplats kan vi förflytta oss till Fittja bibliotek i Botkyrka 2011. Kan biblioteken fungera som rum för studier, informationssökning, läsning och kontemplation i lugn och ro när ljudvolym och rörelse ökar i takt med att biblioteksrummet omskapar sin roll som ett slags frizon eller avskild plats i motsats till andra offentliga miljöer som genomkorsas av ett mer eller mindre konstant brus? Jag ser två pojkar sitta djupt försjunkna i sin privata läsning trots att det är stimmigt på gränsen till bråkigt i det offentliga biblioteksrum de befinner sig. De tycks således kunna hitta och sjunka in i egna rum mitt i det öppna, kollektiva rummet. Den här bilden är inte hela svaret på frågan om det moderna folkbibliotekets identitet men ett exempel bland flera möjliga på hur flera rum kan existera samtidigt i rummet.

När vi i bibliotekssammanhang idag talar om folkbiblioteket som mötesplats är vi långt från det slutna biblioteket i Umberto Ecos *Rosens namn* där kunskap är en frukt

förbehållen speciellt invigda att ta del av. Vad avser vi när talar om folkbiblioteket som mötesplats? Vilka sorts möten vill vi ska äga rum? Biblioteket kan vara en plats dit människor går för att möta, utbyta tankar med och inspireras av andra människor eller medier. Biblioteket som mötesplats kan också vara en plats för att möta och reflektera över det egna jaget, en offentlig plats med utrymme för att vistas i det inre rummet. Privata möten i det offentliga rummet sker när läsaren möter en författare eller text över geografiska och temporala gränser. Över en sommar ser jag barn förvandlas till unga flickor och pojkar och noterar samtidigt att biblioteket fortsätter att spela en viktig roll för dem. Biblioteket leder läsaren fram till böcker som kan fungera som ett diskussionsforum för allmängiltiga existentiella frågor om jaget och varat. På frågan ”kan du hjälpa mig att hitta en bok om kärlek?” svarar jag *Jane Eyre* oavsett om det är en lässugen trettonåring eller svenskstuderande fyrtiotvåring. Den är en i mitt tycke fantastisk kärleks- och utvecklingsroman som många läsare kan känna igen sig i eftersom den gestaltar allmängiltiga existentiella frågor och kan fungera lika bra i originalformat i en läsecirkel för ungdomar som i lättlästformat i en läsecirkel för vuxna i att träna svenska.

Vid sidan av att behärska eller tillhandhålla medier på olika språk handlar interkultur också om att kommunicera på olika sätt i olika syften.⁵ Biblioteket kan således definieras som ett rum för utbyte av information, samtal och kommunikation mellan olika individer, medier, aktörer, språk, ideologier, religioner för att nämna ett fåtal av alla de perspektiv, praktiker och diskurser som utgör den sammantagna intertext biblioteksverksamheten skulle kunna betecknas som. Som folkbibliotek i norra Botkyrka har vi uppdraget att ge stöd åt och handleda människor i olika stadier av informationssökning och kompetensutveckling inom ramen för det livslånga lärandet.⁶ I *Folkbibliotek och vuxnas lärande* diskuteras skillnaden mellan folkbibliotekets uppdrag att å ena sidan fungera folkbildande och å andra sidan fungera som ett verktyg i människors utbildnings- och lärprocess. I sin roll som folkbildningsinstitution får medborgarna framförallt del i en demokratisk verksamhet och tar eget ansvar för sina behov av att skaffa kunskap inom ramen för ett kontinuerligt lärande. Människor som befinner sig i ett mer organiserat utbildningssammanhang använder i huvudsak biblioteket som en resurs för att lösa studieuppgifter på ett tillfredsställande sätt.⁷ Gränsen mellan dessa båda roller är givetvis flytande vilket också framhålls i artikeln. Verksamhet som bygger på interaktion mellan

människor är inte statisk utan flexibel och kräver vid sidan av social och pedagogisk kompetens i bemötandesituationen viss improvisationsförmåga hos personal för att kunna läsa av och bemöta behov som kan vara mer eller mindre tydliga för medborgaren själv.

Det lekfulla rummet

Vi har idag förmånen att ha tre ombyggda eller omgestaltade bibliotek i norra Botkyrka. Samtliga dessa ombyggnads- eller omgestaltningsprojekt har genomförts tillsammans med arkitekten Erik Möller som arbetat fram en kolorit och rund form på inredningen vilket signalerar en för biblioteken i norra Botkyrka betecknande lekfullhet och experimentlust.

Alby bibliotek invigdes 2008 och syftar till att möta en ung publik såväl när det gäller medier och program som formen på rummet vars inredning går i djärvt och utmanande oxblodsroött och klargrönt. Inför arbetet anlätades en fokusgrupp bestående av ungdomar som hade synpunkter på utformningen och betonade att de hade behov både av att synas och hitta egna rum i rummet. Dessa önskemål tillmötesgicks varför hyllorna nu är formade som runda bokhyllor och soffor i kombination. Som besökare kan du finna en bok på hyllan, krypa in i rummet bakom hyllorna och försjunka i läsning; ett slags komfortabelt kompaktbibliotek som får plats i det stora biblioteksrummet.

Verksamheten i Fittja bibliotek är inriktad mot barn eftersom en stor andel av besökarna är barn som oftast kommer med syskon, kusiner eller kamrater utan föräldrar eller andra vuxna. Medan Alby var ett djärvt nybygge återanvände vi en del av originalinredningen i Fittja och senare Hallunda bibliotek så att gamla, nötta bokhyllor, bord och soffor blev som nya lackerade i annan färgskala än den ursprungliga. Även i detta bibliotek piggas rummet upp av en starkt kolorerad blå och orange inredning som är anpassad efter olika åldrar och behov hos dem som besöker biblioteket. I entrén möts de allra yngsta besökarna med syskon, familj eller pedagog av en rund soffa som är väl lämpad för läsning eller berättande tillsammans med barngrupper eller för barn att själva sitta och läsa i. Såväl medieutbud som storlek på inredning följer stigande ålder så att mellansektionen är anpassad efter skolbarn som vill läsa eller göra läxor och nedre delen

av biblioteket möter vuxna med medier, tidningar och tidskrifter. Tidnings- och tidskriftssektionen i rummet utvidgades i samband med ombyggnaden för att de medborgare som i huvudsak utnyttjar biblioteket för att ta del av nyheter och rapporter från hemlandet skulle få större utrymme. Bibliotekets öppettider är anpassade efter att ge dessa medborgare tid att försjunka i tidningsläsning två förmiddagar i veckan.

Sist men inte minst ut är Hallunda bibliotek, kommunens resursbibliotek när det gäller medier på många språk, som invigdes i sin nya skepnad i början av maj 2011. Till formen liknade biblioteket före ombyggnaden ett tämligen genomsnittligt svenskt folkbibliotek i beige färgskala. Biblioteket erbjuder medier på ca 54 olika språk och tidningar/tidskrifter på runt 20 språk som behövde exponeras på ett nytt sätt för att bli tillgängliga på ett attraktivt sätt för medborgarna. Målet med ombyggnaden i Hallunda bibliotek var att skapa ett användbart, öppet rum med god genomsikt för medborgarna att hitta medier på sitt språk. Därför är hyllorna placerade i diagonaler istället för räta linjer. För att väcka besökarens nyfikenhet har arkitekten kilat in små hyllor i nischerna mellan två diagonalt ställda hyllor för att exponera medier. Den här både dolda och öppna formen av exponering fungerar som en sorts aptitretare på ett liknande sätt som en litterär text kan placera ut lockbeten eller spänningsskapande element för att locka läsaren vidare i texten. På samma sätt kan de lekfullt placerade böckerna i nischerna mellan hyllorna tänkas locka besökaren att söka vidare bland hyllorna för att finna vägen till läsupplevelser. Rummet motsvarar på det sättet folkbibliotekets idé och ambition att väcka läslust.

Ambitionen med det nya Hallunda bibliotek var också att söka skapa en sorts demokratisk eller åtminstone utjämnad placering av medierna så att besökaren möter det mångspråkiga beståndet på en central plats i rummet. I mitten av biblioteket, ett centrum vi med en kärleksfull term skulle kunna kalla bibliotekets hjärta, står en scen som också utnyttjas till att exponera nya medier eller lyfta fram ett tema av något slag. Runt scenen/exponeringsytan presenteras medier på lokalsamhällets mest representerade språk med arabiska, ryska, polska, turkiska, kinesiska i centrum. När biblioteket nyinvigdes bredde en man ut en medhavd turkisk matta på scenen, satte sig med benen i kors och tog fram sin laptop för att arbeta – en sinnebild för att ta rummet i besittning.

Medborgaren i interkulturella Botkyrka

Att inte tala sitt modersmål. Att bo i sonoriteter och i en logik som är avskuren från kroppens nattliga minne, från barndomens sötsura sömn. Att bära med sig detta språk från förr, som en hemlig gravkammare eller som ett handikappat barn – älskat och med en mun för mycket – och som vissnar utan att någonsin lämna dig. Du fulländar dig på ett annat instrument, på samma sätt som man uttrycker sig med algebra eller på en fiol. Du kan bli en mästare i denna nya konstfärdighet som för övrigt ger dig en ny kropp, lika konstlad, sublimerad – sublim säger somliga. Du har en känsla av att det nya språket är en uppståndelse; du får en ny hud, ett nytt kön.⁸

Folkbiblioteken i Hallunda, Alby, Fittja fungerar som sagt som vägar in i samhälle, språk och skapande. En kategori av medborgare är de som behärskar svenska språket och vet vad de söker eller behöver hjälp med att finna för att ta sig vidare i lustläsning eller lärande. Den språkliga exil Julia Kristeva beskriver kan överföras på de medborgare som håller på att lära sig läsa och/eller står inför utmaningen att lära ett nytt språk. Kan vi veta vilka läsarna är om vi inte vet vad de önskar av oss? Vilka utmaningar står vi inför när det gäller att tillägna oss denna kunskap? När vi diskuterar folkbibliotekets uppdrag talar vi om medborgarperspektiv, delaktighet och användbarhet. Vi vill att våra bibliotek ska vara öppna, inbjudande och tillgängliga och inbjuder våra medborgare att påverka utbudet av medier. Vi ger ifrån oss alltmer av ansvaret för urval när vi släpper på en sorts traditionell kvalitetsgaranti och köper medier på efterfrågan. Den som kan svenska och är någorlunda insatt i hur ett traditionellt svenskt folkbibliotek fungerar har i allmänhet inga problem att utnyttja möjligheten att lämna inköpsförslag utifrån sina intressen och på så sätt ha inflytande över vad som köps in till biblioteken. Medborgaren är delaktig och påverkar utbudet. Den som kommer från låt säga Somalia, vare sig kan svenska eller engelska och inte har någon tolk med sig vid biblioteksbesöket har vi svårare att nå med denna inbjudan till delaktighet genom att lämna inköpsförslag. Hur ska vi få veta vad våra medborgare vill ha om vi inte kan nå dem med språket? Som bibliotekspersonal täcker vi inte samtliga språkområden som är representerade bland medborgarna och är därför begränsade när det gäller direkt verbal kommunikation. Att efterfråga språkkunskaper eller andra typer av kompetenser vid rekryteringar, utveckla nätverk och samarbeten med olika institutioner och föreningar, volontärer och praktikanter är

pågående arbetssätt som bidrar till att möta behoven och öka kommunikationen med medborgarna i det interkulturella samhället.

Ett av våra centrala uppdrag som folkbibliotek i interkulturella Botkyrka är att ge service och handledning åt den grupp medborgare som ska ta sig in i svenska språket och samhället och det gör vi bland annat genom biblioteksintroduktion för sfi-studerande, lättlästa bokcirklar och språkkaféer. Botkyrka är en av de kommuner som deltar i den nationella satsningen för digital delaktighet Digidel och inom ramen för detta projekt erbjuder vi ”Boka handledning” som syftar till att handleda medborgare i enklare internetbaserade tjänster som att skapa e-postkonto, ladda ner e-medier, söka stipendier eller vara aktiv i sociala medier. Att visa film för barn under eftermiddagar kan ge föräldrar en möjlighet att studera i läs- eller studierummet medan barnen är engagerade i en aktivitet som stimulerar dem. Det finns många exempel på folkbibliotek som utnyttjar biblioteket som samlingsplats för olika aktörer för att underlätta för medborgare att integreras i samhället. I Hallunda bibliotek har Integrationslotsen träffat nya medborgare som behöver hjälp med att skriva CV eller annan information och handledning för att ta sig in på arbetsmarknaden och i samhället.⁹ Julia Kristeva antyder att den nya medborgerliga identiteten är förbunden med en känsla av utanförskap. Att delta i handledning eller besöka bibliotek med sin sfi-grupp är välfungerande sätt att förmedla vilka resurser biblioteket har så att det ska bli en hemtam, naturlig plats för medborgare att besöka för informationsinhämtning och kulturell, social och digital interaktion.

Bibliotek Botkyrka arbetar utifrån vad vi kan kalla ett vidgat kontextbegrepp vilket innebär att biblioteket i konkret verksamhet i samarbete med lokala aktörer kan erbjuda mer än det som finns samlat och tillgängligt i medieform att låna. I samarbete med Botkyrka Communityteater lånade Alby bibliotek ut ”Dans i lägenhet” vilket ur ett metaperspektiv betyder att verksamheten kan realisera det som böcker och filmer handlar om; du kan inte bara låna och se *High School Musical* på dvd utan du kan också låna en fri dansföreställning som utspelar sig i realtid i ditt hem. Att kunna låna hem en dansföreställning från biblioteket är också en demokratifråga och innebär att den som är ekonomiskt begränsad att ta del av samhällets avgiftsbelagda kulturkapital kan få åtkomst till kulturupplevelser genom medlemskap i folkbiblioteket.

Folkbiblioteket fungerar också som en kontaktyta för möten och berättande mellan olika generationer. Komvuxstuderande på sfi-c och sas-nivå (svenska som andraspråk) har tränat svenska genom att skriva noveller och berättelser under handledning av en svensklärare i Fittja bibliotek. Utgångspunkten för berättandet har varit biografisk och resulterat i en samling anekdoter och barndomsminnen. Till dessa autobiografiska berättelser har barn gjort kompletterande illustrationer under bildpedagogisk ledning av Esbjörn Jorsäter. Materialet har tryckts i bokform med titeln *I Abebes hus och mitt stora fel* vilken under festliga former kommer att lanseras i biblioteket under våren 2012. Ett annat sätt att arbeta med språkträning erbjuder Hallunda bibliotek i form av en serie träffar där deltagarna översätter en novell av August Strindberg till sitt modersmål och därmed övar sitt nya språk genom att använda och underhålla sitt modersmål. Den simultana språkträningen är ett sätt att utnyttja sin flerspråkighet för att berika sitt ordförråd och öva sin språkkänsla men är också ett medel att kommunicera sin översättning till andra läsare.

Öppen scen för det fria ordet

Liv är utveckling och att utvecklas, att växa är liv¹⁰

Biblioteket kan beskrivas som en syntes mellan rum, medier och program. Innan jag vidareutvecklar den syntesen vill jag uppehålla mig en stund vid läsaren som också är skaparen och medskaparen. Läsakten är en interaktiv process under vilken läsaren är medskapande i texten som uppnår sin fulla potential i samspelet mellan text och läsare och vid varje ögonblick är unik. Vi kan överföra den här tanken om interaktion på biblioteksverksamheten och relationen mellan medborgarna och biblioteket och vår Öppna Scen för det fria ordet i Hallunda bibliotek. Bibliotek Botkyrka tilldelades 2010 Svensk Biblioteksförnings utvecklingsbidrag för att arbeta vidare med den här programverksamheten som syftar till att ge medborgarna en plats att kommunicera, uttrycka sina känslor och utbyta åsikter på. Scenprogrammen har ett litterärt och ett samhällsinriktat spår och tanken är att biblioteket i egenskap av en sorts spegel av lokalsamhället tillhandahåller en lokal medan medborgarna för ordet på scenen. Först ut

på Öppen Scen var de lokalt förankrade Daniel Boyacioglu och Sibon Kabir som framförde poesi och estradkonst. En arabisk poesiafton arrangerades samma dag som årets nobelpristagare i litteratur tillkännagavs med den syrianske exilpoeten Faraj Bayrakdar som kvällen till ära även läste dikter av Tomas Tranströmer i arabisk översättning vilket blev en fin gestaltning av mångspråkighet och interkultur. Program i det samhällsinriktade spåret har varit samtal kring sociala medier i Mellanöstern, ett laddat samtal med Mattias Gardell kring "Rädslan för Islam" där många motstridiga röster kom till tals och "Vem kontrollerar musiken?" med musikjournalisten Andres Lokko och diskjockeyn Nathan Hamelberg i panelen modererade av artisten Mary D'Naye. Programmet filmades av Kunskapskanalen.

Öppen Scen skulle kunna beskrivas som ett kultur-, kunskaps- och socialt centrum i ett. Scenprogrammet har i sin tur genererat ett självorganiserande Öppet Möte kring olika teman där deltagarna själva kommer överens om vilka ämnen som ska diskuteras. Utbildningsnivån hos medborgarna i Botkyrka skiftar och många har en akademisk utbildning från hemlandet som inte är lika meriterande i Sverige och som skapar en mängd välutbildade arbetssökande medborgare som saknar ett professionellt sammanhang att vidareutvecklas och stimuleras i. Initiativet till Öppet Möte kom från en medborgare som efterlyste ett samtalsforum kring olika teman på en mer avancerad nivå än den som erbjuds inom ramen för Bokcirkel på lättläst svenska eller Språkkaféet som huvudsakligen syftar till att på en mer basal nivå träna svenska. I Öppet Möte har bibliotekspersonalen lagt ifrån sig rollen som arrangörer av ett innehåll för att tillhandahålla en fysisk mötesplats som deltagarna själva aktivt gör till ett forum för att knyta kontakter, utbyta kulturella och intellektuella tankar och erfarenheter inom. Ett önskemål från deltagarna har varit att svenska medborgare tillsammans med deltagare från andra nationaliteter ska samlas för att aktuella frågor som hbtq och abortlagar ska kunna speglas ur olika nationella, politiska, ideologiska och religiösa perspektiv vilket kan bidra till integration och ökad förståelse för olika nationella sedvanor. Ett liknande sammanhang för idéutbyte erbjuder Alby bibliotek i form av ett nystartat multimedialt Filosofiskt kafé där högstadie- och gymnasieelever träffas för att ventilera livsfrågor med utgångspunkt i olika medier.

Botkyrka internationella bokmässan

Styrkan i att äga flera språk var temat för Botkyrka internationella bokmässan som anordnades tre dagar i maj 2011. Efter att Rinkeby arrangerat sin sista internationella bokmässan 2007 uppstod en saknad hos verksamma i bok- och biblioteksbranschen efter ett forum att samlas inom för att fördjupa sig i frågor kring folkbibliotekens roll i ett interkulturellt samhälle. Att iscensätta en bokmässan i Botkyrka kändes både självklart och angeläget och den första mässan kunde arrangeras med stöd av Statens Kulturråd. Vi minns Julia Kristevas beskrivning av att flerspråkighet kan leda till upplevelsen av främlingskap men också reinkarnation av närmast religiösa mått i form av en andra identitet.¹¹ Med föreläsningen ”Vem äger det svenska språket?” som Jonas Hassen Khemiri höll under en afton i Hallunda bibliotek 2010 satte vi språket i fokus inom ramen för den programverksamhet som senare kom att bli Öppen Scen för det fria ordet. Khemiri deltog även med en föreläsning kring denna fråga på bokmässan där verksamma inom bok-, biblioteks- och förlagsbranschen, föreningar, pedagoger och andra aktörer engagerade i frågor om språk och interkultur träffades för att utbyta tankar och erfarenheter om litteraturförmedling och flerspråkighet. Litteraturens roll i en globaliserad värld var ett av de ämnen som ventilerades under ledning av Mustafa Can medan egyptiska författaren Nawal El-Saadawi och poeten Ghayath Almadhoun från Syrien/Palestina var några av dem som stod för det skönlitterära innehållet under dagarna.

I samband med att mässan arrangerades för första gången kändes det naturligt att ta tillfället i akt att instifta hederspriset för årets mångspråkiga bibliotek som tilldelades ett bibliotek som på ett kreativt sätt utvecklat den interkulturella biblioteksverksamheten. Först ut som pristagare var Fisksätra bibliotek som profilerar sin interkulturella biblioteksverksamhet utifrån ett demokratiperspektiv. Botkyrka internationella bokmässan kommer fortsättningsvis att anordnas med egen budget vartannat år och hederspriset för Årets mångspråkiga bibliotek kommer då att utdelas.

Den främsta målgruppen för Botkyrka internationella bokmässan var medborgarna i kommunen som bär den mångfald av språk, kultur och livserfarenhet som tillsammans utgör den stora rikedom Botkyrka kommun har. Mässan avslutades med en familjedag

som särskilt riktade sig till lokalbefolkningen och som sammanföll med invigningen av det nya Hallunda bibliotek. Dagen bjöd på flamencodans för hela familjen på den nya scenen i biblioteket, barnen fick Arne Norlins *Här kommer brandbilen* samtidigt som de fick möta riktiga brandmän och Öppen Scen hade en lång lista med poeter och berättare som ville göra sina röster hörda på podiet.

Medskapande – bibliotek och medier ur ett metaperspektiv

”Jag undrar”, sade han för sig själv, ”vad som egentligen försiggår i en bok innan man öppnar den. Så klart det bara är bokstäver som finns där, tryckta på papperet, men ändå... något måste det ju ändå vara, för så snart man öppnar boken har man ju en hel historia där.”¹²

Verksamheten för barn i Bibliotek Botkyrka handlar om väcka lust till ord, litteratur, läsning och vägen dit kan gå genom eget skapande. Bibliotekarierna som arbetar med verksamhet för barn har tagit del av en kompetensutveckling i att leda Skapande boksamtal för att gå ett steg djupare ned i texten och därmed ge barnen en chans att upptäcka djupare lager och få en förståelse för hur texter kan skapas. I samarbeten med lokala aktörer i området som Komtek, Arpe System, Fanzingo och fritidsgårdar har biblioteket etablerat nätverk för att mobilisera krafter och resurser för att ge barn möjlighet att utveckla sitt eget skapande. I biblioteket kan de delta i organiserade eller spontana aktiviteter som skriver-, teknik- eller experimentverkstäder där de tillsammans med pedagoger och andra kamrater inspireras, experimenterar och skapar en egen produkt i form av en vulkan eller mangabok som ställs ut i biblioteket och som de unga konstnärerna sedan kan ta med sig hem.¹³

Tanken om återanvändning går igen i verksamheten såväl när det gäller inredning som program och medier. Grundtanken när det gäller bestånd är ju återanvändning: vi köper in och lånar ut så länge böckerna håller. Vi vill exponera våra medier på ett attraktivt och synligt sätt och då behöver de plats för att synas. När böckerna inte håller längre eller inte lånas tillräckligt mycket gallrar vi dem. ”Krossa bokstävlarna” säger Gunnar Ekelöf och tycks härmed uppmana oss att strunta i den logiska syntaxen för att skapa ett nytt språk. Det gjorde vi under ett lov i form av en meta-textverkstad där bibliotekets gallrade böcker

utnyttjades som utgångspunkt för samtal om och experiment med boken och texten som medium. Att omforma gamla böcker till nya är ett sätt att undersöka och aktivera tankarna kring vad litteratur och böcker är för något. Vad barnen som deltog upptäckte är att skapande inte bara handlar om att hitta på nytt utan att det går att återanvända ord och meningar och sätta ihop dem i andra konstellationer och på så sätt skapa helt nya dikter och berättelser. Det materiella arbetet att klippa och klistra ihop text på papper, till skillnad mot att skriva på en dator, resulterade i små konstverk i form av dikter, collage eller nygjorda böcker med omslag, kortficka och streckkod – en gammal bok i modern form av en ny författare.

© Ika Jorum

-
- 1 Jane Austen, *Mansfield Park*, 1814, min översättning (New York och London, 1998) s 27
 - 2 Martin Stigmar diskuterar hur det livslånga lärandet inte pågår enbart inom ramen för lärande institutioner utan i en mängd såväl privata som offentliga och organiserade sammanhang där den enskilde individen bär ansvar för sin egen bildningsgång. *Högskolepedagogik. Att vara professionell som lärare i högskolan*, 2009, s 60f
 - 3 Se *Att förädla information till kunskap. Lärande och klassrumsarbete i mediesamhället*, red Roger Säljö m fl, 2011, som diskuterar progressionen från en disciplinerad och auktoriserad folkskoleundervisning till ett modernt informationsamhälle där den bildade medborgaren är delaktig i samhällets utveckling, s 9ff
 - 4 Charlotte Brontë, *Jane Eyre*, 1847, övers Gun-Britt Sundström (Stockholm, 1999), s 6
 - 5 Jämför modellen över folkbibliotekets roller som informationscentrum, kunskapscentrum, socialt centrum och kulturcentrum för medborgarna i lokalsamhället som Marianne Andersson och Dorte Skot-Hansen presenterar i *Det lokale bibliotek – afvikling eller udvikling*, (Köpenhamn, 1994), s 18f
 - 6 Ann-Louise Larsson framhåller att gränsen mellan informell och formell information är otydlig och det mest givande svaret på en fråga vanligen utvinns ur en kombination mellan olika informationscentraler, ”Information – en del av kunskapsbildningen, i *Högskolepedagogik*, s 124
 - 7 Se *Folkbibliotek och vuxnas lärande. Förutsättningar, dilemman och möjligheter i utvecklingsprojekt*, Skrifter från Valfrid: 33, s 101
 - 8 Julia Kristeva, *Främlingar för oss själva*, övers Ann Runnqvist-Vinde, (Stockholm, 1991), s 29

-
- 9 Ett exempel på metoder för att skapa en interkulturell dialog i folkbiblioteket ger biblioteket i den mindre orten Terrassa i Barcelona där olika kompetenser engageras för att erbjuda medborgarna workshops för att öka sina kunskaper. Se Maria Gental Morral, ”Intercultural Dialogue in the Public Library: The Experience of the District 2 Library in Terrassa, Barcelona”, i *Library Management and Marketing in a Multicultural World*, ed James L Mullins, *IFLA publications* (2007:125), s 210ff
- 10 John Dewey, *Demokrati och utveckling*, 1916, övers Nils Sjödén (Göteborg, 1985) s 88
- 11 Kristeva, s 29
- 12 Michael Ende, *Den oändliga historien*, (1979) övers Roland Adlerberth, (Stockholm, 1981), s 16
- 13 Jämför den här typen av kreativt centrum där barn får inspiration och handledning av pedagog till att utveckla sitt språk och skrivande med Ministry of Stories som Nick Hornby producerar i en förort till London. Lindell, Charlotta, ”Nick Hornby vill väcka de unga”, i *Dagens nyheter*, 2012-02-04